

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

МИНИСТЕРСТВО НА ОКОЛНАТА СРЕДА И ВОДИТЕ

**НАСОКИ ЗА ПРОВЕЖДАНЕ НА
ПРОВЕРКА НА МЯСТО, ИЗГОТВЯНЕ НА
ДОКУМЕНТАЦИЯ И ПОСЛЕДВАЩ
АНАЛИЗ ПРИ ВЪЗНИКВАНЕ НА ГОЛЯМА
АВАРИЯ, АВАРИЯ/КВАЗИАВАРИЯ В
ПРЕДПРИЯТИЕ/СЪОРЪЖЕНИЕ С НИСЪК
ИЛИ ВИСОК РИСКОВ ПОТЕНЦИАЛ**

2024

РАЗДЕЛ I ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ

С настоящия документ се цели осигуряване на оптимална организация за действия на Комисията по чл. 157а, ал. 2 (Комисията) от Закона за опазване на околната среда (ЗООС) за изготвяне на документация от извършена проверка на място във връзка с подаден сигнал от оператора на предприятие/съоръжение с нисък или висок рисков потенциал за възникнала голяма авария или авария/квазиавария. Настоящите насоки нямат нормативен характер.

В случаите, когато е подаден сигнал/жалба за възникнала аварийна ситуация свързана с предприятие/съоръжение с нисък или висок рисков потенциал, настоящите насоки допълват *Указанията за действия при възникване на аварийни ситуации, свързани със замърсяване на компонентите на околната среда*, утвърдени със Заповед № РД-243/10.04.2023 г. на министъра на околната среда и водите (Указанията).

РАЗДЕЛ II ДЕЙСТВИЯ ПРИ СИГНАЛ/ЖАЛБА ЗА ГОЛЯМА АВАРИЯ ИЛИ АВАРИЯ/КВАЗИАВАРИЯ

При получаването на сигнал/жалба за голяма авария или авария/квазиавария в предприятие/съоръжение с нисък или висок рисков потенциал до директора на съответната РИОСВ, във възможно най-кратък срок, Комисията извършва извънредна проверка на място. По време на проверката се проверява зоната на аварията и зоната, засегната от последствията на аварията (*правят се и снимки, за да се подпомогне анализа на обстоятелствата по аварията*). Проверката се извършва в съответствие с разпоредбите на Глава девета от ЗООС (чл. 157а, ал. 12 от ЗООС) и Наредбата за предотвратяване на големи аварии с опасни вещества и ограничаване на последствията от тях (Наредбата) (чл. 19, ал. 3 - 6 и чл. 22в, т. 4, буква в)).

При необходимост, директорът на РИОСВ налага принудителни административни мерки по чл. 158 и 159 от ЗООС, с цел предотвратяване на нова голяма авария, квазиавария или инцидент в предприятието. При установяване на нарушения на оператора се налага съответното наказание по чл. 166а от ЗООС.

За възникнала голяма авария или авария/квазиавария, при изготвяне на прессъобщение и изявления пред медиите, се прилага изложеното в т. 3 на Раздел I и Раздел III на Указанията.

РАЗДЕЛ III ИЗГОТВЯНЕ НА ДОКУМЕНТАЦИЯ

По време на проверката на място, се събира информация и се констатира факти и обстоятелства във връзка с възникналото събитие: голяма авария или авария/квазиавария. Те се описват от председателя на Комисията в отделен документ съгласно Приложение № 1 на настоящите насоки, като същия е неразделна част от констативния протокол и включва установеното по време на проверката от членовете на Комисията, в рамките на тяхната компетентност.

В случай, че се установи **голяма авария** за целите на анализа и разследването ѝ, както и на докладването по чл. 111, ал. 1, т. 3 от ЗООС (Приложение № 5 от ЗООС) се прилага раздел IV на настоящите насоки.

За **аварии/квазиаварии**, които са от особен технически интерес за предотвратяването на големи аварии и ограничаването на последствията от тях, както и за развитието на познанията относно оценката на опасностите се предприемат

действията описани в точки 1 и 4 на раздел IV, съгласно чл. 19, ал. 3 от Наредбата.

РАЗДЕЛ IV АНАЛИЗ И РАЗСЛЕДВАНЕ

Директорът на РИОСВ, във възможно най-кратък срок след извършване на проверката на място и събирането на по-голямата част от информацията за голямата авария или авария/квазиавария, свиква Комисията, която изготвя анализ, за да установи причините за възникването ѝ. При анализа на аварията, членовете на Комисията дават становища, в рамките на своята компетентност, по отношение на наличната информация относно аварията.

1. Анализ на техническите, организационните и управленските аспекти от възникването на аварията:

Анализът се основава на:

✚ преглед по документи: доклада за политика за предотвратяване на големи аварии (за предприятията с нисък рисков потенциал) или доклада за безопасност, вътрешния и външния аварийен план (за предприятията с висок рисков потенциал);

✚ предоставени документи/информация от оператора относно обстоятелствата около аварията:

- обяснения от оператора на предприятието;
- информация от оператора на предприятието, съгласно чл. 116г, ал. 2 или 3 от ЗООС (*включваща и подробен анализ на мащабите на аварията съгласно критериите по приложение № 5 от ЗООС*) и др.;

- документ от разследването, изготвен от оператора на предприятието, включващ предприети и извършени конкретни действия преди, по време на и след аварията;

- преглед на минали аварии или инциденти, при които са използвани същите опасни вещества и процеси, въз основа на които е възникнала аварията, и поуците, взети от тях. ако има такива;

✚ констатации от проверката на място на Комисията (информацията по раздел III от настоящия документ) и др.;

✚ в случай, че са налични, се анализират и писмени обяснения/декларации от очевидци, официални свидетели или представители на други органи извън Комисията. При необходимост, Комисията може да изисква информация от други компетентни органи, например МВР във връзка с разследването и съответните заключения относно причините за аварията.

Въз основа на заключенията на Комисията, директорът на РИОСВ, дава последващи предписания (препоръки) на оператора за въвеждане на превантивни мерки за предотвратяване на повторна авария в предприятието/съоръжението.

В случай, че е приложимо, и информацията по Приложение № 1 към Указанията може да се използва при анализа и разследването на голяма авария или авария/квазиавария.

2. Провеждане на задълбочено разследване на голяма авария:

Разследването на големи аварии с опасни вещества е системна дейност, основана на обективната оценка на доказателствата, насочена към откриване на времето, местоположението, първопричините за възникването на голяма авария, изпълнението на техническите, организационните и управленските аспекти от възникването на аварията с оглед на извличане на поуки от тях.

Разследването се основава на:

✚ Идентифициране на събитията, които са настъпили;

- ✚ Опасни вещества, засегнати от аварията;
- ✚ Съоръжения и технология, засегнати от аварията;
- ✚ Обстоятелства, при които е настъпила поредицата от събития;
- ✚ Причини: междинни и основни причини за поредицата от събития;
- ✚ Метеорологични условия;
- ✚ Проучване на последствията:
  - въздействие върху човешкото здраве;
  - въздействие върху околната среда;
  - материални/имуществени щети.
- ✚ Преглед на аварийната готовност и др.

В случай на необходимост, в разследването могат да бъдат привлечени и други компетентни орган или да се поиска анализ (компетентно становище/експертиза) във връзка с конкретен случай.

3. Изготвяне на доклад от анализа и разследването на голяма авария

В 30-дневен срок от получаването на сигнала за голяма авария директорът на РИОСВ, представя на министъра на околната среда и водите информацията по чл. 19, ал. 6 от Наредбата, в т.ч. и резултатите от направения към момента анализ.

След приключване на пълния анализ и разследване на аварията (*в срок не по-късно от една година от датата на възникването на голямата авария или в случай на не приключили съдебни процедури в рамките на този срок при първа възможност след него*) изготвя доклад, който представя на министъра на околната среда и водите и на оператора. Докладът съдържа констатации за причините на аварията и естеството и степента на нейните последствия, и е със следното примерно съдържание:

- ✚ Въведение (кратко описание на аварията);
- ✚ Състав и задачи на комисията;
- ✚ Предоставени документи;
- ✚ Пълно описание, причини за възникване и анализ на техническите, организационните и управленските аспекти от възникването на аварията;
- ✚ Извършени действия и предприети мерки за справяне с последствията от аварията;
- ✚ Препоръки за предотвратяване на подобни аварии в бъдеще;
- ✚ Заключение.

Забележка: Препоръките, посочени в доклада, се считат за извлечени поуки и направени изводи и комплекс от превантивни мерки за предотвратяване на подобни аварии в бъдеще, като резултат от анализа на настъпилата авария и се основават на:

- Препоръки от професионалната литература.
- Преглед на минали големи аварии, аварии/квазиаварии и инциденти, при които са използвани същите опасни вещества и процеси, въз основа на които е възникнала аварията в конкретното предприятие.
- Конкретни препоръки по отношение на:
  - значението на системата за управление на мерките за безопасност във връзка с безопасната експлоатация.
  - значението на професионалния подход на оператора за идентифициране на опасностите от големи аварии.
  - предотвратяването на промишленото замърсяване, аварийната и пожарната безопасност или осигуряването на здравословни и безопасни условия на труд (при необходимост) и др.

4. Нови данни, свързани с причините за възникване на голяма авария или авария/квазиавария

При получаване на нови данни, свързани с причините за възникването на аварията и последствията от нея, както и когато са налице допълнителни факти, които водят до промяна на взетите поуки и направените изводи, Комисията провежда срещи за обсъждане на конкретни задачи и вземане на решения за актуализиране на резултатите от анализа и разследването.

5. Публичност на информацията

Докладът по т. 3 се предоставя за ползване от операторите на предприятията с нисък и висок рисков потенциал чрез публикуване на интернет страница на МОСВ при спазване на изискванията за поверителност за държавна или служебна тайна, производствена или търговска тайна или лични данни при условията и по реда на съответния закон.

Приложение № 1

1. Дата, час и място на аварията;

2. Кратко описание на обстоятелствата на аварията:

2.1. Тип на аварията (емисия/ии, пожар и/или експлозия и др.);

2.2. Описание на съоръжението и/или оборудването, предполагаем източник на аварията и експлоатационни условия при настъпването на събитието (напр. температура, налягане и др. приложими).

Забележка: В случай, че е налице спиране или прекратяване на експлоатацията на съоръжение, съдържащо опасни вещества, се описва неговия вид и условията, при които е извършено това.

2.3. Информация за количеството и вида на съответните опасни вещество/вещества участващо/и в аварията: количество, физично състояние (напр. твърдо вещество, прах, газ под налягане и т.н.) и категория на опасност (напр. токсично, канцерогенно, опасно за околната среда и др.).

Забележка: Следва да се посочи вида на веществото/ата (суровина, продукт, страничен продукт, междинен продукт, отпадък или др.).

2.4. Метеорологични условия (скорост на вятъра, посока на вятъра, атмосферна стабилност, температура и т.н.);

2.5. Предполагаемо инициращо събитие довело до аварията (предполагаема причина/и; източник);

3. Кратко описание на предприети от оператора мерки/действия (неотложни) за управление на аварията:

3.1. Спешни мерки/действия (неотложни) за управление на аварията;

3.2. Непосредствени предохранителни мерки за ограничаване на средносрочните и дългосрочните последствия от аварията, както и такива, необходими за предотвратяване на повторна авария.

4. Описание на взети проби от различни среди (въздух, води, почви);

Забележка: При замърсяване на компоненти на околната среда се прилагат т. 4, 5, 8, 9 от Раздел I на Указанията.

5. Описание на последствията от аварията (ако на този етап има данни) върху:

- живота и здравето на хората (засегнато население, загуба на човешки живот, пострадали във и извън предприятието, брой);

- инфраструктурата в територията на предприятието и извън него (площ на засегнатата територия и установени материални щети/имуществени щети, евакуация на засегнатото население и др.);

- настъпили увреждания или замърсяване над пределно допустимите норми на компонентите на околната среда (почва, вода и въздух);

- вътрешни или външни ефекти на доминото и др.;

- трансгранични въздействия.

6. Задължителни предписания и срокове за изпълнение от оператора, дадени от Комисията.

Забележка: В случай, че към момента на проверката на място не всички данни за аварията са налични, то те се набавят своевременно, като се използват най-подходящите средства за това.